

Naisten asema Suomessa

Historiallinen runoelma naisen asemasta Suomessa

Kalevalan päivänä 2019

Terttu Pulkkinen

Mieleni minun tekevi
aivoni ajattelevi
vuo'atella naisten virttä
heläytellä helmisäettä
Kalevalan kunniaksi.
Elettiin ennenkin täällä.
Vaan mikä ol' asema naisen?
Mitä tuumas tuvan tyttö?
Mitä mietti nuori neito?
Kuinka kaupungin kasvatti?
Ensin on holhous oman isän,
sitten alla on aviosiipan,
velikin kelpaa komennoksi,
oma ei riitä arvovalta,
arvovalta, ei asema.
Kolme ol' neiolla keinoa,
kolme ol' valita polkua:
Päästä miehelle vaimoksi,
valituksi vallan tulla,
puhutuksi puolisolle.
Jos ei pääsyt miehelähän,
joutui tädiks' toisen tupaan,
vaivoiksi veljenki perheen.
Jos ei miestä mistään löy'y,
jos ei veljen perhe huoli,
luostariinki voisi vaaeltaa,
lähteä nunnaksi nuoreks'.
Piian paikka aina aukes',
palkollisen ahdas arki,
orjana olla ja eleä.
(1864 naimaton 25 v täysivaltaiseksi)
Vasta vuonna kuusineljä
tuhat kahdeksansataa luvulla
edistystä ennättäysi:
Tuopa nainen Suomen niemen
nuori neito naimatonkin
viisi kolmatta vanhana
täysvaltaseks' tavottaa.

(1878 yhtäläinen perintöoikeus)
Vanha aika, vanhat virret:
nainen vaill' ol' perintöosaa.
Vasta seitkytkasi vuonna
oikeus perinnön saantiin.
(1884 Suomen naisyhdistys ajamaan naisten äänioikeutta)
(1892 Naisasialiitto Unioini perustetaan)
Kasineljä koittaa kohta:
uusi uljas yhdistyskin,
Naisyhdistys näkyvänä
vaatii naisten äänivaltaa,

oikeutta äänen antaa.
Siitä alkaa armas aika,
tasa-arvon taistelukin,
kulku kohti koitoksia.
Naisten asiain liitossa,
Unionissa uu'essa.
(1866 kansakouluasetus)
(1883 ens. suomalainen yhteiskoulu perustetaan)
(1886 ens. suomenkielinen yhteiskoulu)
(1921 oppivelvoituslaki)
(1870 ensimmäinen nainen Helsingin yliopistoon, Maria)
(1882 ensimmäinen naismaisteri Helsingin yliopistosta, Emma Irene Aström)
Miten tyttö taidot taisi,
mitenkä lukunsa luisti,
kuinkapa kirjoitus kulki,
mistä löytyi opin onni?
Kiertokoulu alkuun auttoi
tytöillekin luvun, laskun,
kirjoituksenkin kipakan.
Kansakoulu, kunnan koulu
opin oikeen alkeet antoi,
kuusikuusi asetettu,
tytöille myös tarkoitettu.
Entäpä korkeempi koulu?
Yhteiskoulu on yritetty,
kasikolme perustettu:
pojat, tytöt työhön saatu
opintielle ohjatuksi
ylemmäksi, yhteiseksi,
korkeammaksi kovinkin.
Yliopistoon johtavksi
taitaville tarkoitettu.
Kasikaksi maisteriksi
Emma Irene ensin ehti
naisena noin nerona.

(1897 naiset täysivaltaisiksi 21-vuotiaina, kuten miehetkin)
Vuosisata melkein loppu,
ysiseisään yletetty:
Nytpä näyttää naisten, miesten
kohtalona kummallakin
samaan ikään ehdittyään
täytettyään kaksiyksi
täysivaltaiset oikeudet.
(1901 Naisille opiskeluoikeus yliopistoon)
Vuosisata vanha vaihtuu,
uusi aika uljas alkaa,
yliopistoon kelpaa kelpo
nainenkin miehen ohella.
(1906 Naisille äänioikeus ja vaalikelpoisuus valtiollisissa vaaleissa)
(1917 Naisille äänioikeus kunnallisvaaleissa)
(1907 ensimmäiset naiskansanedustajat, 19 kpl)
(1926 ensimmäinen naisministeri Miina Sillanpää)
Suuri askel asetettu
äänioikeus äänestetty
naiselle Suomen niemellä,
valtion vaaleissa annettu
Euroopassa ensimmäisnä

nolla-kuusi kuulutettu.
Vaalikelpoisuus samalla
asettua ehdollekin
valituksi valmistella
nolla-seitsemän tulosta:
Maailmassa ensimmäisnä
yhdeksätoista sai naista
eduskunta vallan varteen.
Kunnallisvaaleissa kesti:
vuonna vasta seitsemtoista
uusi kuntalaki koitti.
Äänivaltaan oikeutti,
naisetkin vallan tavoitti
kunnan päätösten teossa.
Tasan sata vuotta sitten
uu'et valtuustot aloitti,
naisetkin siellä mukana.
Siitä vielä vuosikymmen
eteenpäin se ennättytti,
sitten vasta ministeriks'
nainen ens' kertaa kerkesi
Minna Sillanpää osasi.

(1919 naisille oikeus ansiotyöhön ilman aviomiehen suostumusta)
(1930 uusi avioliittolaki: aviovaimo vapautuu miehen holhouksesta)

Piti olla lupa miehen,
oman siipan suotuminen
vaimon ottaa töitä vastaan,
ansaita omalla työllä.

Muutos lakiin tähän tuli
yhdeksätoista vuonna.

Toki laki vielä määrää
vaimon paikka holhottuna
aviossa miehen alla.

Vasta vuonna kolmekymment'

laki uusi avioliiton,
holhoussuhteen tämän päättää.

(1927 ensimmäinen naisprofessori Alma Söderhjelm)

(1992 ensimmäinen nainen Suomen Pankin pääjahtajaksi Sirkka Hämäläinen)

(1992 ensimmäinen nainen yliopiston rehtoriksi Aino Sallinen)

(1994 ensimmäinen nainen eduskunnan puhemieheksi Riitta Uosukainen)

(2000 ensimmäinen nainen Tasavallan Presidentiksi Tarja Halonen)

(2003 ensimmäinen nainen pääministeriksi Anneli Jäätteenmäki)

(1986 naisille oikeus papin virkaan)

(2010 ensimmäinen nainen ev.lut. kirkon piispaksi Irja Askola)

Mikä on asema naisen
johtamassa, päättämässä
asemassa isossakin
ensimmäisenä esillä!

Alman ekaksi proffaksi

Åbo Akademi valitsi,

vuosi oli kaksiseiska.

Sitten oli pitkä piina

ennenkuin paikkoja aukes'.

Rehtoriksi Aino aikoi,

Sallinen yliopistoon saapi,

Jyväskylään jymähytti

yhdeksänkaksi yletti.

Sirkka samana vuonna
Hämäläinen hämmästytti
Suomen Pankkiin sujahti,
pääjohtajaksi pamahti.
Pari vuotta päälle kasvoi,
eduskuntakin edistyi:
Riitan paikalle valitsi
Uosukaisen usututti
puhemieheksi puhutti.
Vuosi oli ysineljä.

Vuosituhat juuri vaihtui,
nainen saavutti aseman,
ensimmäisen naisen paikan,
tasavallan presidentin.
Tarja tuonkin tempun taisi,
Halonen hakkasi miehet.
Kasikuus papiksi kelpaa,
nainen nousee uuteen virkaan.
Entäpä piispankin virka!
Vasta uusi vuosituhat,
vasta kymmenluku siellä
avaa viran naispiispalle
ilolla Irja Askolalle.

(1937 äitiysavustuslaki)

(1943 lakisääteinen kouluruokailu)

(1944 laki äitiys- ja lastenneuvoloista)

Mitä miettii perheen äiti?

Mikä auttaa äidin huolta?

Miten pärjää pienet lapset?

Äitin avuks' kouluruoka,

joka päivä lasten syy'ä.

Neljäkolme laki tästä

hyvästä mallista maailmalle.

Neljäneljä neuvoloita

laki laittoi perustamaan

äitille ja lasten hoitoon,

terveyttä tuottamahan,

äitien avuksi neuvomahan,

lapsikuolleita vähentämään.

(1950 raskauden keskeytys sallitaan lääketieteellisin perustein)

(1961 e-pilleri hyväksytään)

(1970 abortti sallitaan myös sosiaalisen perustein)

Entä äitien terveys sitten?

Entä valta lasten teossa?

Monta lasta terveys kestää?

Monta ruokkii pieni tila?

Vuonna viis'kyt laki uusi:

lääketiede syyn kun antaa

keskeyttää saa raskautta.

Vuonna seitset sitten vasta

perusteena äiti saapi

sosiaalisyyt myös käyttää.

Sitä ennen kuus'kytyksi

suuri muutos mullistavi:

pilleri on hyväksytty,

ehkäisyksi edistetty.

(1962 samapalkkaisuusperiaate: sama palkka samanarvoisesta työstä)
(1972 tasa-arvosasian neuvottelukunta)
(1975 YK:n kansainvälinen naisten vuosi)
(1987 laki naisten ja miesten tasa-arvosta)

Mitä lienee tasa-arvo,
työt kun on samanarvoiset?

Onko silloin sama palkka,
sama palkka samast' työst'?

Laki on tästä laitettuna,
asetus on asetettuna.

Vuosi silloin kuuskytkäksi.

Liekö jo toteutettuna!

Neuvottelukuntanekin
vahtii, valvoo, neuvoo tuota
tasa-arvon toteutusta,
estää lain sen rikkomusta.

Lie on ollut vikaa vielä,

laki on uusi laitettuna,

kasiseiska voimaan saatu

tasa-arvosta naisten, miesten

(1973 päivähoitolaki voimaan)

(1975 isyyslaki ja laki lasten elatuksesta)

(1978 vanhemmille oikeus jakaa vanhempain vapaa)

Perheen hyväks' paljon tehty

seitkyt-luvull' uudistettu:

Päivähoito lailla taattu.

Isyyslaki vahvistettu,

lasten elatus turvatumpi,

lailla paremmin sää'etty.

Vanhempien oikeus jakaa

keskenään vanhempain vapaa.

Auttaa tää naisen asemassa

parantaa paljonki vielä

saaha hoitaa tehtävänsä

töissä toisien ohella,

olla siell' yhenvertaisena.

(1986 nimilaki, nainen voi säilyttää nimensä avioituessaan)

(2015 tasa-arvoinen avioliittolaki, voimaan 2017)

Nimilaki nousi uusi

vuonna viimein kasikuusi:

nainen kun aikoo avioonsa,

saapi säilyttää nimensä,

vaatia vanhan sukusensa.

Lapselle voi sitten valita,

kumpi nimi käyttöön kelpaa.

Nyt on vielä uusittuna

tasa-arvo lakiin laitettuna

tälle ajalle sopiva:

kaikki saa liiton solmia

sopivan puolison keralla.

(1995 naisten vapaaehtoinen asepalvelus mahdolliseksi)

(2003 nainen puolustusvoimain kapteeniksi)

Entä maata puolustaessa,

mikä on naisen asema?

So'an aikaan lottanainen

ilmaa valvoi, haavaa hoiti.

Tehtaan työssä tyttö toimi,

kotitalan pellot kylvi,
halkomotit monet nylki.

Ysiviisi armeijassa
asepalvelus aukesi
naisille vapaaehtoisena.

Tällä vuosituhannella
upseeriksikin yltyä.

(2007 naisia yli 40% kansanedustajista)

(2015 Istanbulin sopimus, naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus)

Tällä vuosituhannella

Eduskunnassa naisia
ollut on neljä kymmenestä.

Mutt' ei vielä kukaan puolia!

Entä sitten hallituksess'?

Kerran ol' naisten enemmistö.

Entä isot yritykset?

Missä on johtajanaiset!

Hyvin meillä Suomen maassa

olot oivat on täällä

naisena elää ja asua

verrattuna muihin maihin

katsottuna kaukaisempiin.

On meillä vielä tehtävääkin,

edistää naisen asemaa,

parantaa montakin paikkaa.

Vähentää väkivaltaisuutta,

voittaa voi vihaakin hyvällä.

Ehkäistä eriarvoisuutta.

Parantaa perheiden oloja.

Tavoittaa tasa-arvoa,

kannustaa koulutuksessa.

Siihen meitä tarvitaankin

zonta-siskoja somia.